

УДК 141.144

«ВОЛЯ ДО ЖИТТЯ» АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА

Студ. Ластовецька Л.П. гр. ББТ-18
Наук. керівник доц. Р.В. Множинська
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета та завдання: мета – освоєння та узагальнення теми пізнання життя у творчості Артура Шопенгауера через первинну волю, а не через мислення, а саме, відокремлення волі від пізнання та егоїзму як рушію людської волі до життя.

Завдання – ознайомлення з роботами Артура Шопенгауера та його поглядами на те, що універсальним принципом своєї філософії він проголосив волюнтаризм, відповідно до якого головною рушійною силою, що визначає все в навколишньому світі, є воля.

Об'єкт дослідження: основна робота Артура Шопенгауера "Світ як воля і уявлення" (1818). У цій праці автор висуває таку концепцію: на певному ступені розвитку виникають два різних світи. Один – не існує об'єктивно, а лише в нашій уяві. Те, що ми називаємо дійсністю (природа, суспільство, культура, історія і наше життя), є лише видимістю, грою уяви, тим, що в індуїстській традиції називається "майя", тобто обман, спокуса, привид. Воля, за Шопенгауером, – абсолютний початок усього матеріального, ідеальна сила, здатна визначати все суще і впливати на нього. Воля також є вищим космічним принципом, що лежить в основі свідомості.

Методи та засоби дослідження: у роботі використані такі методи, як спостереження, аналіз, синтез та порівняння. Дані методи дали змогу дослідити філософські погляди Артура Шопенгауера та проаналізувати спадщину та наукові відкриття філософа.

Наукова новизна та практичне застосування отриманих результатів: філософія А. Шопенгауера вплинула на осмислення творчості у філософії ХХ ст., а також відіграла велику роль у формуванні процесів сучасної культури. "Художник не усвідомлює замислу і мети свого твору: не поняття, а ідея постає перед ним; тому він не може контролювати своїх дій, він творить... несвідомо, навіть інстинктивно" [3, с. 238]. Ця ідея знаходить найяскравіший прояв у психоаналізі З. Фрейда, де він пише, що несвідоме – це психічна енергія, що бере участь у соціальній творчості культури. Ідеї Шопенгауера стали основою глибинної психології К. Юнга, який стверджував, що несвідоме – це ірраціональна сила, з якої можуть виникати творчі імпульси та ідеї, що часто використовують людину просто як живильне середовище і розпоряджаються її силами згідно зі своїми законами.

Результати дослідження: Шопенгауер закінчив книгу "Світ як воля і уявлення", яка набагато випередила свій час, але сучасниками не була помічена, її не зрозуміли і майже увесь тираж книги автор змушений був забрати з видавництва і десятиріччя зберігати у себе вдома. Основною ідеєю роботи була воля – корінь всього сущого, космічна сила, яка створює світ і людину. Людина в цьому світі є рабом волі, остання створила її інтелект, щоб вона пізнавала закони світу, краще виживала і пристосовувалася до цього світу. Людина завжди і скрізь служить не своїм інтересам, а волі. Воля змушує її жити, яким би безглуздим та жалюгідним не було людське існування.

Воля є потойбічним ядром оболонки життя, а уявлення – це об'єктивація волі, її прояв. До волі не можна застосувати поняття, вироблені нами в нашому ілюзорному світі: час, простір, число, причинність тощо. У волі немає ні минулого, ні майбутнього, ні множинності, а значить – вона дана вся і зразу як єдина світова воля. Воля – це "хотіння", "прагнення", але оскільки у світі сутності крім волі немає нічого іншого, то в неї немає і об'єкта прагнення, хотіння. Оскільки воля не має ніякої мети поза собою, вона з

необхідністю спрямована на себе, вона лише "хоче хотіти" і нічого більше. "Світ як уявлення" і "світ як воля" – дві сторони розколотого світу, який у цілому може бути описаний як страждання.

А. Шопенгауер доводив, що будь-яке страждання – "позитивне", а задоволеність – "негативна". При цьому він відштовхувався від очевидного психологічного факту: всі потреби і всі бажання ми відчуваємо лише тоді, коли вони незадоволені, а стан незадоволеності – це і є страждання. Навіть задоволене бажання лише тимчасово припиняє страждання. Життя кожного, таким чином, є ланцюгом змінюваних страждань, які постійно виникають.

Для А. Шопенгауера немає добра – добром люди називають тимчасову відсутність страждань. Люди прагнуть покінчити страждання, реалізуючи свої прагнення. Ті, у кого є відповідні можливості, на якийсь час можуть задовольнити їх всі. Але тоді їм стає нудно, що спричинює нове страждання. Припинити страждання можна лише відмовившись від будь-яких бажань, припинивши існування та досягнувши стану "нірвани".

Висновки: в етиці Шопенгауера можна віднайти багато цікавих речей. Наприклад, страждання – це продукт цілеспрямованої волі до життя, а для того щоб її спростувати, потрібно спершу викоринити волю волю, що нагадує здебільшого аскетизм. Адже аскетизм – це посилена боротьба людини з об'єктивною волею. Індивід, що з нею бореться, є повністю вільним. Шопенгауер через свою ідейну багатоманітність та ідеологічну неоднозначність постійно викликає інтерес Ми знаходимо у нього романтично-аристократичне презирство до порядків суспільства «чистогану», ворожість до народних мас, передчуття майбутніх потрясінь, яких не уникнути буржуазному суспільству, усвідомлення загальних недоліків індустріальної цивілізації в будь-якому її конкретному прояві, зневіру в те, що може знайтися така соціальна сила, яка забезпечить суспільний прогрес В епоху очікування ядерного та екологічного апокаліпсиса невизначеність і невпевненість виникають у досить широких кіл інтелігенції, що й пробуджує почуття і настрої, які хвилювали великого песиміста упродовж усього життя. У 50-х роках ХІХ ст. ставлення до Шопенгауера почало змінюватись, бо його основні ідеї уже відповідали «новому часові», про який раніше мріяв філософ. Він стає відомим, Ріхард Ватер надсилає йому примірник своєї тетралогії «Кільце Нібелунгів» з дарчим написом, у німецьких університетах вивчається його філософська система. Шопенгауер з повним правом може сказати: «Кінець мого життя став світанком моєї слави». Його творчість мала суттєвий вплив на світогляд багатьох письменників, зокрема А. Толстого. Ерудиція та літературна майстерність, характерні для творчості Шопенгауера, зрештою надали популярності філософській теорії мислителя.

Ключові слова: воля, ірраціоналізм, бажання, егоїзм, людина, майя, свідомість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Касьян В.І. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: навч. посіб. / В.І. Касьян. — 5-е вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2008. — 348 с.
2. Філософія Шопенгауера. Філософія і релігієзнавство: веб-сайт. URL: <https://tureligious.com.ua/filosofiya-shopengauera/> (дата звернення: 1.04.19)
3. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление // Шопенгауэр А. Собрание сочинений: В 5-ти т. – Т.1/ Пер. с нем. Ю.И. Айхенвальда. – М.: "Московский Клуб" – 395 с.